

24.4.2012

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle

Asia: E 37/2012 vp valkoisesta kirjasta Toimintasuunnitelma riittäviä, turvattuja ja kestäviä eläkkeitä varten.

Lausunnon pääkohdat:

- *Komissio kantaa aiheellista huolta jäsenvaltioiden eläkejärjestelmien taloudellisesta kestävydestä. Eläkepolitiikan harmonisointi ja lisääntyvä direktiivisäätely eivät kuitenkaan ole toivottavia strategiavalintoja. Päätöksenteon kansalliseen itsenäisyyteen vaikuttaa yhä enemmän myös EU:n tiukkeneva talouskoordinaatio.*
- *Nykyistä pidemmät työurat takaavat yksilöille parhaiten riittävän eläketurvan tason nyt ja tulevaisuudessa. Huomiota tulee kiinnittää tämän tavoitteen toteutumiseen: alusta, keskeltä ja lopusta.*
- *Työeläkkeillä tulee jatkossakin olla pääasiallinen rooli eläkeajan toimeentulon turvaajana. Lisäeläkkeiden tehtävä on toimia täydentävänä elementtinä.*
- *Lisäeläkerahastodirektiivin (IORP) uudistamisprosessi ei saa johtaa sen soveltamiseen suomalaisessa lakisäätteisessä I pilarin työeläkejärjestelmässä.*
- *II pilarin lisäeläkkeitä koskevan säätelyn uudistamisessa on otettava huomioon eläkesäätiöiden ja -kassojen realistiset mahdollisuudet ottaa käyttöön mm. vakavaraisuusmalleja. Vakuutusosalta kopioidut säännöt eivät sovellu perustavanlaatuisesti erilaiselle eläkealalle.*

Yleistä

Ehdotukset (1) - (8): Tasapainotetaan työ- ja eläkevuosien suhdetta

Suomelle on annettu EU:n talouspolitiikan ohjaukseen liittyvä suositus, jossa esitetään harkittavaksi lainsäädäntöön perustuvien eläkeikien ja elinajan odotteen välistä yhteyttä. Tavoiteltavaa vanhuuseläkeikää tarkasteltaisiin siten elinajan odotteen pitenemisen osana.

Suomessa ansioeläkkeen taso suhteutetaan (elinaikakerroin) eliniässä tapahtuviin muutoksiin, mutta eläkeikää ei. Työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin rahoituksen kestävyttä on jo parannettu merkittävästi.

24.4.2012

Joustavan eläkeiän (Suomessa 63-68 vuotta) idea on, että jokainen voisi itse valita oman eläkeikänsä työkyvyn ja oman elämäntilanteensa mukaan. Tällä hetkellä joustoa löytyy vain harvojen jäsenmaiden järjestelmistä. Pakollisten eläkeikien poisto EU-tasoisesta harmonisoinnin yhteydessä ei kuitenkaan ole toivottavaa. Jäsenvaltioilla tulee olla jatkossakin ensisijainen päätösvalta eläketurvan järjestämisen yksityiskohdissa. EU:n toimivaltaa eläketurvan osalta ei pidä laajentaa nykyisestä. Komissio voi tukea jäsenvaltioita mm. avoimen koordinaation mahdollistamin keinoin.

Pelkkä mekaaninen eläkeiän linkittäminen eliniänodotteeseen ei riitä itse asettamiemme työurien pidentämistavoitteiden saavuttamisessa. TELA kannattaa työssä jaksamisen, työhyvinvoinnin sekä kuntoutusprosessien tehostamista hyvinä keinoina efektiivisen eläkkeellesiirtymisiän myöhentämiseen. Olemme komission kanssa yhtä mieltä siitä, että nykyistä pidemmät työurat parantavat maksettavia korvausasteita ja turvaavat riittävän työeläkkeen tason myös tulevaisuudessa.

Valkoisen kirjan yhtenä läpi kantavana teemana on sukupuolten välinen tasa-arvo eläketurvassa. Vanhuuseläkeikä on Suomessa kummallekin sukupuolelle sama. Sukupuolten välinen ero työeläkkeissä johtuu suurelta osin työmarkkinoiden horisontaalisesta ja vertikaalisesta segregaatiosta, johon pitäisi ensisijaisesti puuttua, kun halutaan kaventaa tätä eroa.

Ehdotukset (9) - (19): Kehitetään yksityisiä eläkesäästöjä

Komissio katsoo, että lisäeläkkeillä on - ja tulee olla - nykyistä isompi rooli kohtuullisen eläkeajan toimeentulon turvaamisessa tulevaisuudessa. Vision taustalla on ajatus, että kaikki jäsenvaltiot eivät jatkossa pysty tarjoamaan riittävää sosiaaliturvaa kansalaisilleen.

Maksuperusteiset lisäeläkejärjestelmät luovat niiden rakenteista syntyvää eriarvoisuutta. Tässä mielessä kannamme huolta lisäeläkkeiden lisääntymisen vaikutuksista eläkeajan toimeentulon jakautumiseen yksilöiden välillä. Etuusperusteisen ja lakisääteisen työeläkkeen tulee jatkossakin olla eläkeajan toimeentulon perusta.

Eräänlaista julkisen sosiaaliturvan kuluttajansuojaa on tietoisuus oman eläketurvan tasosta. Komissio aikoo kannustaa jäsenmaita tarjoamaan parempaa tietoa kansalaisilleen eläketurvasta, jotta he voisivat paremmin suunnitella eläkeikaansa.

Vuonna 2012 työeläkejärjestelmässä otetaan käyttöön koko työuran käsittävä työeläkeote. Ansiöeläkkeen läpinäkyvyyden osalta Suomi on Euroopan huippua. Yleiseurooppalaisiin rajat ylittäviin lisäeläkkeisiin liittyvien oterekisterien suunnittelussa on otettava huomioon näiden palveluiden kustannukset suhteessa niistä saataviin hyötyihin. Rajat ylittäviä ammatillisia lisäeläkkeitä ei ole tällä hetkellä juuri lainkaan.

IORP-direktiivin uudistaminen ei saa johtaa sen soveltamispiirin muutokseen. TELA yhtyy STM:n näkemykseen, jonka mukaan lisäeläkedirektiivin soveltamisalan ei tule laajentua koskemaan Suomen lakisääteistä I pilarin työeläketurvaa.

24.4.2012

Suunnitellut lisäeläkerahastodirektiivin muutokset koskettavat Suomessa eläkesäätiöiden ja -kassojen kenttää. Uudistuksia suunniteltaessa on otettava huomioon suhteellisuusperiaate, muutoin joidenkin eläkesäätiöiden ja -kassojen toimintaedellytykset lakkaavat. Henkivakuutusosalta kopioidut säännökset eivät muutenkaan sovi fundamentaalisesti erilaiselle eläkealalle.

Jokaisen jäsenvaltion tulee kansallisesti ratkaista tutkijoiden eläketurvaan liittyvät kysymykset. Suomessa on vuodesta 2009 alkaen järjestetty apurahatutkijoiden työeläketurva sekä tapaturmavakuutus Maatalousyrittäjien eläkelaitos MELAssa. Suomella ei ole minkäänlaista tarvetta apurahatutkijoiden eikä myöskään ns. laitostutkijoiden (TyEL, VaEL) kaksoisvakuuttamiselle

Janne Pelkonen
erityisasiantuntija
Työeläkevakuuttajat TELA